

POLTAVA UNIVERSITY OF
ECONOMICS AND TRADE

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Полтава
2022

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 173-Н від 05 вересня 2022 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **Н. С. Педченко**, д. е. н., професор, перший проректор ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. І. Манжура**, завідувач науково-організаційного відділу ПУЕТ.

Відповідальні редактори:

О. В. Гасій, к. е. н., доцент, директор Навчально-наукового центру забезпечення якості вищої освіти ПУЕТ;

С. В. Гаркуша, д. т. н., професор, в. о. директора Навчально-наукового інституту міжнародної освіти ПУЕТ;

А. С. Ткаченко, к. т. н., доцент, директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ;

В. Л. Шимановська, директор Навчально-наукового інституту заочно-дистанційного навчання ПУЕТ;

Л. М. Діденко, в. о. директора Центру інформаційного забезпечення освітнього процесу ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

А. В. Артеменко, к. е. н., доцент, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

Н. М. Бобух, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ;

В. Л. Іщенко, к. філол. н., доцент завідувач кафедри ділової іноземної мови ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Ю. С. Матвієнко, к. п. н., проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ;

О. В. Яріш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. – Полтава : ПУЕТ, 3-41 2022. – 268 с.

ISBN 978-966-184-435-2

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Готельно-ресторанна справа; Економіка; Комп'ютерні науки; Міжнародні економічні відносини; Облік і оподаткування; Освітні педагогічні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено.

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі», 2022

ISBN 978-966-184-435-2

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ ФІЛОЛОГІЯ

Освітня програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Алан Д. М., Іщенко В. Л.

Особливості перекладу англomовного художнього
тексту українською мовою (на матеріалі твору
Джона Грішема «Острів Каміно») 213

Добринь А. О., Іщенко В. Л.

Особливості перекладу кольорів на українську мову 217

Калінічева А. В., Іщенко В. Л.

Вплив перекладу на відображення
історії та характери персонажів на
матеріалі роману Лі Бардуга «Шістка Воронів»..... 221

Левашко Є. О., Іщенко В. Л.

Особливості американського гумору та специфіка його
перекладу (на прикладі комедійного серіалу
«Дві дівчини без копійчини»)..... 225

Лук'янова В. В., Сухачова Н. С.

Переклад української поезії англійською мовою:
від класиків до сучасності 230

Нос Ю. О., Опанасенко В. В.

Труднощі перекладу поетичних творів 237

Трибрат Б. В., Опанасенко В. В.

Особливості перекладу юридичної термінології
(на прикладі телесеріалу «Форс-мажори») 241

Шпигун А. О., Стеценко В. В.

Проблеми перекладу мультиплікаційних фільмів..... 243

Список використаних джерел

1. Петровский А. В. Психология / А. В. Петровский, М. Г. Ярошевский // Политиздат. – 1990. С. 447.
2. Український тлумачний словник [Електронний ресурс]. URL: <https://slovnkyk.ua/index.php>.
3. Дві дівчини без копійчини [Електронний ресурс] : веб-сайт. URL: <https://uaserials.pro> (дата звернення: 23. 10. 2022).
4. ‘Pilot’ Transcript. 2 Broke Girls [Електронний ресурс] : веб-сайт. URL: <https://ww3.soap2dayhd.co> (дата звернення: 23.10.2022).
5. Hoffman J. Me Translate Funny One Day [Електронний ресурс] / Jascha Hoffman // The New York Times. – 2012. URL: <https://www.nytimes.com/2012/10/21/books/review/the-challenges-of-translating-humor.html>.
6. WoordHunt [Електронний ресурс] : веб-сайт. URL: <https://woordhunt.ru/> (дата звернення: 23.10.2022).

УДК 81'25:[82-1:821.161.2]:81.111

ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ: ВІД КЛАСИКІВ ДО СУЧАСНОСТІ

Лук'янова В. В., *магістр спеціальності Філологія освіти та програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»*

Суначова Н. С., *к. філол. н., доцент, доцент кафедри української, іноземних мов та перекладу*

Анотація. У статті описано традиції перекладу української поезії на англійську мову, починаючи від класиків української літератури та закінчуючи сучасними поетами. Наведено потенційні перекладацькі труднощі під час перекладу української поезії англійською. З'ясовано, що незважаючи на те, що художній переклад, особливо з таких мов як українська, до яких інтерес англосовітової аудиторії є обмеженим, залишається здебільшого недооціненим і недостатньо дослідженим, останніми часом кількість перекладів української поезії англійською мовою та інтерес до них зростають.

Ключові слова: перекладацькі труднощі, переклад поезії, українська поезія, особливості віршованого перекладу.

Abstract. The article describes the traditions of translating Ukrainian poetry into English, starting with the classics of Ukrainian literature, and ending with modern poets. Potential translation difficulties and complications during the translation of Ukrainian poetry into English have been highlighted. It has been discovered that even though artistic translation, especially from languages such as Ukrainian, which enjoy limited interest of the English-speaking audience, remains mostly undervalued and under-researched, the number of translations of Ukrainian poetry into English and the interest in them are growing.

Keywords: translation difficulties, poetry translation, Ukrainian poetry, peculiarities of poetry translation.

Постановка проблеми. Переклад української поезії англійською мовою як предмет лінгвістичних та перекладознавчих досліджень має значний потенціал, який на сьогоднішній день залишається недооціненим. Таким чином, існує гостра потреба у дослідженні традиції перекладу віршів українських авторів англійською мовою та окреслення труднощів, з якими (потенційно) стикається перекладач при виконанні цього завдання з метою їхнього подолання. Крім того, останніми роками англomовні літературознавці, перекладачі, а також широка публіка відчують інтерес до перекладу поезії, зокрема сучасної, з української мови англійською, що є складним, але важливим та актуальним завданням.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Переклад українських віршів англійською мовою досліджували О. Кін, Н. Поліщук, Р. Івашків. Проблематикою перекладу в українсько-англійському просторі займалися зокрема Л. В. Коломієць, О. Дженнінгс, Т. М. Ніколаєва. Існують певні тенденції щодо перекладу творів українських митців англійською мовою, зокрема географічні. І хоча інтерес до перекладу української поезії в англomовному просторі є обмеженим, цей напрям розвивається та досліджується лінгвістами.

Формулювання мети. Мета статті полягає у вивченні традицій та історії перекладу української поезії на англійську мову, визначенні потенційних перекладацьких труднощів під час перекладу української поезії англійською.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі вивчення оглядів перекладів творчості української поетів було з'ясовано, що існують певні тенденції у цьому явищі, зокрема географічні, а також виокремлені певні проблеми, з якими стикаються перекладачі україномовних поетичних творів англійською мовою. При загальному огляді перекладів україномовних творів англійською можна виділити окремі тренди, які мали історико-політичну зумовленість. У межах Європи англomовні переклади української літератури з'являлися рідше, ніж в таких англomовних країнах як Сполучені Штати Америки, Канада та Австралія, у яких знаходяться великі центри вивчення української культури та живе значна частина української діаспори. У Європі ж інтерес до україністики був і залишається слабшим, однак варто згадати Школу слов'янських та східно-європейських студій Університетського коледжу Лондона та Українські студії в Кембриджському університеті, відкриті у 2008 році. Таким чином, перекладачів, які працювали над перекладами з української англійською, у США, Канаді чи Австралії більше, ніж у Великобританії. Н. Поліщук зазначає, що за винятком видавництва творчості українських поетів-класиків, зокрема Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, українська поезія до 2000 року рідко з'являлася друком англійською мовою, особливо у Великобританії. Натомість переклади, опубліковані і видані у США, Канаді чи Австралії, більш адекватно відтворюють внутрішнє багатство і розмаїтість української літератури та поезії зокрема. Поза межами Європи англійською мовою за період 2000–2013 рр. було випущено в світ 7 видань сучасної української поезії, з яких дві є антологіями, три – двомовними і одна – тримовним виданням, а також три окремі збірки поезії [1].

До найбільш відомих авторів перекладів української поезії за межами Європи належать Майкл Найдан, Марія Скрипник, Марко Царинник, Патриція Воррен, Вірляна Ткач, Ванда Фіппс, Марко Павлишин, Віталій Чернецький, Рома Франко та інші. Серед найвідоміших британських авторів є імена Віри Річ і Стівена Комарницького, професійним інтересом яких був серед іншого переклад української поезії [1]. Віра Річ, яка жила з 1936

по 2009 рр., була визначним британським перекладачем, одним із найяскравіших популяризатором української літератури у Великобританії другої половини ХХ століття. До її доробку з 1959 по 1969 рр. налічується переклад п'ятдесят одного твору класика української поезії – Тараса Шевченка. Більшість із цих віршів вийшли друком у збірці “Song out of Darkness” («Пісня з темряви») у 1961 році у Лондоні і стали частиною першого тому видання творів Т. Шевченка з трьох томів, запланованого Шевченківським ювілейним комітетом у Великобританії. Загалом до творчої спадщини Віри Річ налічують 92 твори Кобзаря, а також переклади Івана Франка, Лесі Українки, Миколи Зерова, Павла Филиповича, Павла Тичини, Василя Стуса, Василя Симоненка, Ліни Костенко тощо. П. П. Селвер, англійський письменник, поет, перекладознавець та один із багатьох перекладачів творів Т. Шевченка дав роботам Віри Річ високу оцінку, відхиляючи твердження про те, що повноцінно передати поезію іншою мовою неможливо. У своїх перекладах вона використовує багатство художніх прийомів, близько підходить до стилю оригіналу, відтворює метрику та рими, досягає адекватності у ритмічній організації поетичної мови оригіналу [2]. У доробку Стівена Комарницького є переклад поезії Любові Голоти, Юрія Щербака, Ігоря Павлюка, Павла Тичини, а також деяких поетів Розстріляного Відродження.

Українська поезія англійською мовою у перекладі різних авторів, досить активно видавалася в Україні, зокрема з 2000 по 2010 рік. На увагу заслуговують двомовні видання такі як «Осінні зорі» Максима Рильського, «Велика гармонія» Богдана Ігоря Антонича, «Літаюча голова та інші поезії» Віктора Неборака, «Пейзажі пам'яті» Ліни Костенко, «Рання лірика» Павла Тичини (2000), а також збірки поезій Володимира Цибулька, перекладені Юрієм Тарнавським, Тараса Шевченка – Вірою Річ (2007) та двомовні антології: «В іншому світлі» – класична і сучасна лірики в перекладі Вірляни Ткач і Ванди Фіппс та «100 років юності» – антологія української поезії ХХ ст., укладена і перекладена Майклом Найданом [1].

У 2010-х рр., а особливо після російського вторгнення 2014 року, сучасна українська поезія викликає у англomовної публіки та в української діаспори за кордоном більший інтерес, а її переклад англійською є однаковою мірою як культурним, так і політичним проектом, спрямованим на те, щоб українські голоси лунали гучніше у світі. Наприклад, у цьому контексті можна назвати антологію української поезії *Words for War*, яка була опублікована 2017 року Academic Studies Press та Українським науковим інститутом Гарвардського університету завдяки грантам та дає змогу читачеві заглибитися у воєнну тематику та поезію Анастасії Афанасьєвої, Василя Голобородька, Боиса Гуменюка, Юрія Іздрика, Олександра Кабанова, Катерини Калитко та інших сучасних українських поетів [3]. Антологія *The Frontier: 28 Contemporary Ukrainian Poets*, яку випустило видавництво Glagoslav Publications у 2017 році і яка була укладена і перекладена Анатолієм Кудрявицьким, теж заслуговує бути згаданою, оскільки вміщує в себе переклади як українських поетів, добре відомих в Україні та за кордоном: Сергія Жадана, Галини Крук, Остапа Сливинського, Маріанни Кіяновської, Олега Коцарева, Анни Багряної і Василя Голобородько. Помітне місце у збірці займає і найсучасніше українське поетичне покоління: Лесь Белей, Олена Герасим'юк, Мирослав Лаюк, Ганна Малігон, Тарас Малкович, Юлія Мусаковська, Юлія Стахівська та Любов Якимчук. Це видання документує твори української поезії, яка відповідає на виклики часу, створюючи радикально нову поетичну мову та переглядаючи звичну техніку письма [4]. Наступною важливою антологією української поезії англійської є *New York Elegies: Ukrainian Poems on the City*, видану 2019 року Academic Studies Press та укладеною Остапом Кіном, який також зробив переклад багатьох творів, представлених у цій збірці. Вірші об'єднані тематикою міста, а сама антологія поділена на три частини: поезія 1920–1930 рр., поезія 1940–1980 рр., поезія 1991–2016 рр. Окрім укладача Остапа Кіна, над перекладами працювали зокрема Александр Мотиль та Алі Кінселла [5].

Під час вивчення теоретичних аспектів перекладу було з'ясовано, що здійснюючи один з найскладніших видів перекладу –

художній переклад поетичних творів, перекладач може зіткнутися з багатьма складнощами. Переклад поезії – це виклик для перекладача. Окрім труднощів, з якими стикається перекладач, а також перекладач поезії (здебільшого це лінгвістичні труднощі, які пов’язані з різницею між структурами мови оригіналу і цільової мови, або соціокультурні труднощі, наприклад, різне сприйняття певних слів, образів тощо) [1], існують специфічні труднощі, з якими стикаються перекладачі української поезії англійською мовою.

Британський теоретик перекладу Пітер Ньюмарк стверджує, що перекладач поезії працює посередником у спілкуванні між поетом і читачем. Тому перекладач має передусім зважати на читацьку аудиторію. Коротше кажучи, він повинен спробувати зробити зміст і красу оригінального вірша доступними до читачів [6]. При передачі змісту для читача важливо враховувати фактори, які впливали на поетичну традицію та її формування, на культурний контекст. Якщо говорити, наприклад, про україномовну і англomовну поезію, то однією з найбільших відмінностей є те, що Україна, з одного боку, пережила багато подій і явищ у своїй історії, які потребують (пере)осмислення, а з іншого – має бурхливе сьогодення, яке часто є темою для сучасних авторів, зокрема і поетів. Окрім цього, в Україні ще пам’ятають той факт, що українських поетів несправедливо ув’язнювали чи розстрілювали за їхні вірші. Це все мало вплив на нашу поетичну традицію. Англomовні ж країни, передусім США та Велика Британія, сприймають свободу слова і самовираження як даність та мають інші проблеми, яким присвячено суспільний дискурс, що відображається зокрема і у різних поетичних традиціях, починаючи як від вибору проблематики і тем, які охоплюються. Перекладач, таким чином, повинен враховувати ці аспекти, намагаючись відтворити оригінальний зміст та вплив на читацьку аудиторію.

Перекладач повинен усвідомлювати важливість загальної єдності форми і змісту. Якщо один із аспектів форми не може відтворити певний зміст, відповідний оригіналу, перекладач повинен зберегти зміст і намагатися компенсувати втрачений

аспект форми за можливості в іншому місці у тексті, щоб зберегти початкову цінність оригінального твору. Те ж саме слід зробити й у разі неможливості повноцінного відтворення форми за необхідності точно передати зміст [7]. Окремим аспектом передачі форми є поетична традиція культури мови оригіналу і мови перекладу. Так, характерною рисою української поезії є збереження рими, у той час як англomовні поети, зокрема американські, часто її уникають, натомість використовуючи такі способи організації тексту, як послуговування внутрішньою римою, алітерацією та/або асонансом. Рима є не таким звичним явищем у сучасній англomовній поезії та здебільшого використовується лише з особливою метою. Тобто щоразу постає питання про те, яким чином обрати найбільш вдалу форму при перекладі тієї чи іншої одиниці змісту, та чим варто поступитися у кожному конкретному випадку, яке вирішується перекладачем.

Висновки. Отже, історико-політичні причини такі як наявність сильної української діаспори та центрів україністики зумовили той факт, що українська поезія англійською видавалася частіше у Сполучених Штатах Америки, Канаді та Австралії, і що саме там працюють більшість і що перекладачів-україністів. Українська поезія з 2010-х рр. викликає у англomовної публіки більший інтерес, що пов'язано з політичними факторами. У процесі перекладу українських віршів англійською мовою труднощі можуть викликати як тематика, різна поетична традиція та проблема створення у англomовного читача відповідного враження від поезії, так і той факт, що спосіб застосування рими та організації тексту в українській та англomовній поезії є відмінними.

Список використаних джерел

1. Поліщук Н. Переклади з української мови англійською мовою з 1991 до 2012 дослідження фонду Next Page в рамках проекту Book Platform [Електронний ресурс] / Н. Поліщук // Book Platform. – 2013. URL: http://www.bookplatform.org/images/activities/425/ukrainianenglish_translationsstudy_ukr12.pdf.

2. Кушина Н. І. Поезія Тараса Шевченка в перекладах Віри Річ / Н. І. Кушина // Одеський лінгвістичний вісник : зб. наук. пр. / [голов. ред. Н. В. Петлюченко] ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Вип. 3. – Спец. вип., присвячений 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка. – Одеса : Гельветика, 2014. – С. 146–156.
3. Words for War: New Poems from Ukraine [Електронний ресурс] // Academic Studes Press. – 2017. URL: <https://www.academicstudiespress.com/ukrainianstudies/wordsforwar>.
4. The Frontier: 28 Contemporary Ukrainian Poets [Електронний ресурс] // Glagoslav Publications. – 2017. URL: <https://glagoslav.com/shop/the-frontier-28-contemporary-ukrainian-poets/>.
5. New York Elegies: Ukrainian Poems on the City [Електронний ресурс] / Academic Studies Press. – 2019. URL: <https://www.academicstudiespress.com/ukrainianstudies/new-york-elegies>.
6. Approaches to translation (Language Teaching Methodology Senes). Peter Newmark. Oxford : Pergamon Press, 1981. P. 213.
7. Hariyanto S. Problems in Translating Poetry / Sugeng Hariyanto. // Politeknik Negeri Malang (State Polytechnic of Malang). – С. 9. [Електронний ресурс]. URL: https://www.researchgate.net/publication/322735211_Problems_in_Translating_Poetry (March 2003).

УДК 811.161.2'25:82-1

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ

Нос Ю. О., магістр спеціальності Філологія освітня програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Опанасенко В. В., доктор філософії, ст. викладач кафедри української, іноземних мов та перекладу

Анотація. У статті визначено поняття «поетичний переклад» та проаналізовано основні труднощі, які виникають при перекладі поетичних творів. Охарактеризовано основні види перекладу поетичних творів.

Ключові слова: переклад, поетичний твір, інтерпретація, генералізація, декомпресія, редукція.

Abstract. The article defines the concept of «poetic translation» and analyzes the main difficulties that arise when translating poetic works. The main types of translation of poetic works are characterized.